

УДК 352. 338. 486: 130.1 (477)

А. М. Гаврилюк,
к. держ. упр., доцент, доцент кафедри міжнародного туризму,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

A. Havryliuk,
PhD in public administration, associate professor, assistant professor of international tourism,
Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv

PUBLIC ADMINISTRATION OF TOURISM IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION: AN AXIOLOGICAL APPROACH

У статті визначено сутність цінностей як філософської категорії, їх класифікаційні ознаки, що мають поширення на різні сфери суспільного життя, зокрема і туризм. Наголошено, що в умовах глобалізації, суспільні цінності формуються поступово через відбір певних видів поведінки і досвіду людей. Охарактеризовано особливості застосування аксіологічного підходу до розвитку внутрішнього туризму в Україні через характеристики мультиплікаційного ефекту туристичної діяльності як економічної, наукової, маркетингової, освітньої, інших складових. Обґрунтовано сутність теоретико-практичних засад використання аксіологічного підходу до державного управління сферою туризму. Вивчено правове поле державного управління сферою туризму як базового практичного регулятора впровадження ціннісних засад у середовище туризму та вказано на прогалини, що не враховують засади етно-, націє-, людиноцентризму поряд з економікоцентризмом. Акцентовано увагу на тому, що сучасний турист свої мотиваційні вподобання спрямовує на формування ціннісних уподобань як людина-рекреант, яка є носієм динамічної, мобільної, "здорової культури", а отже, і носієм загальнолюдських та національних цінностей.

The article defines the essence of values as a philosophical category, their classification characteristics which spread to various spheres of public life, including tourism. It is emphasized that in the conditions of globalization, social values are gradually formed through the selection of certain types of behavior and experience of people. The peculiarities of the application of the axiological approach to the development of domestic tourism in Ukraine have been characterized through the description of the multiplier effect of tourism activity as a component of economic, scientific, marketing, educational, and other spheres. The essence of theoretical and practical principles of the use of the axiological approach to the state management of tourism is substantiated. The legal field of state management of the sphere of tourism as a basic practical regulator of the introduction of value bases in the tourism environment was studied and the gaps that do not take into account the principles of ethno-, nationality-, human-centeredness along with economic-centeredness were noticed. The article emphasizes the fact that the modern tourist directs his motivational preferences to the formation of value preferences as a person who is having a rest, and who is the carrier of a dynamic, mobile, "healthy culture", and hence a carrier of human and national values.

Ключові слова: туризм, державне управління сферою туризму, аксіологія, аксіологічний підхід, цінності, глобалізація.

Key words: tourism, public administration of tourism, axiology, axiological approach, values, globalization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Глобалізаційні процеси стали рушійною силою розвитку країн у сучасних умовах. Це спричинило тісне економічне, політичне, культурне зближення народів та поглиблення кроскультурних взаємин, поширення нових знань, впровадження інноваційних практик, віднайдення інтелектуальних, фінансових, соціальних, людських ресурсів для утвердження нових законів світового порядку. І якщо Українська держава декілька років поспіль перебувала на "ціннісному роздоріжжі", то нині аксіологія вітчизняного державотворення кардинально змінилася. Відчутними й актуальними є кроки на шляху

до утвердження демократичних, гуманістичних, екзистенціальних цінностей розвитку суспільства з урахуванням європейського та цивілізаційного досвіду.

Відправною точкою переформатування ціннісних орієнтацій українського суспільства став 2013 рік — рік кардинальних, тектонічних зсувів цивілізаційного поступу держави, зростання проєвропейської активності, утвердження національних традицій. До цього відліку часу й внутрішній туризм в Україні сприймався як проблема, що стосувалася ментального вибору українців: лише той, хто пишався своєю землею (сковородининське "пізнай свій край"), хто впевнений, що вона несе в

собі атрактивний потенціал (симоненківське "нема землі такої, як у нас"), мав фінансові можливості (народне "як копійка ведеться, то й добре живеться"), той і виявляв бажання подорожувати Батьківщиною, демонструючи активність пізнання рідної країни, поглиблення уявлень про історико-культурні цінності.

Діалектика взаємозв'язку туризму та глобалізації викликана суперечливою колективною діяльністю значної кількості індивідумів, та водночас, постійним пошуком інструментів виходу з кризових ситуацій, які впливають на міжнародні та внутрішні туристичні переміщення. В таких умовах зростає роль держави як інституції, що регулює адаптаційні процеси, визначає політику сприйняття змін на засадах концептуально-ціннісного підходу до визначення пріоритетності людської життєдіяльності, зокрема, й у сфері туризму.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ І НЕ ВИРІШЕНІ РАНІШЕ ЧАСТИНИ ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Першооснови аксіологічних знань як світоглядних положень про природу цінностей беруть початок з часів античності та набувають активного розвитку упродовж наступних тисячоліть. Результатом стають наукові положення про те, що цінності є різновидом людської діяльності, асоціюються з типом гідної поведінки, синонімізуються з культурно-історичними стандартами, розширюють та поглиблюють внутрішньодержавні та міжнародні комунікаційні зв'язки тощо.

Заснування аксіології як науки про цінності, що вивчає їх сутність, типи і функції, пов'язано з дослідженнями Г. Лотце, В. Вільдельбанда, Г. Ріккерта, О. Шпенглера, А.Дж. Тойнбі, П. Сорокіна, інших вчених.

Започаткування нового наукового напрямку, пов'язаного з комплексним аналізом соціально-ціннісних засад системи державного управління, розкриттям змісту та механізмів взаємодії державних інституцій в умовах сьогодення в Україні фундаментально здійснено вітчизняним науковцем В. Козаковим [3; 4]. Дослідник наголошує, що саме в умовах глобалізації система цінностей виступає як "універсальна, пролонгована, консистентна структура пріоритетів, що визначає бажаний життєвий проект і систему орієнтацій індивіда" [4, с. 145]. На провідну роль політико-владної еліти України в процесах державотворення вказує М. Пірен [7]. Дослідниця вважає, що сприйняття, осмислення та усвідомлення важливості впровадження європейських цінностей є базовою основою запровадження суспільно-політичних змін в сучасній Україні.

Питання аксіології туризму піднімаються в працях Я. Любивога, В. Малахова, В. Пазенка, М. Поповича, В. Федорченка, В. Цибуха, які зробили внесок у формуванням концептуальних засад туризмології та філософії туризму [1; 6; 13; 15].

Зріс інтерес науковців і до вивчення ціннісних мотиваційних потреб туриста. В працях І. Гукалової простежується думка про те, що туризм — це простір можливостей, стимулів і життєвих благ, які реалізуються у відповідності до життєвих потреб: від базових до останнього рівня актуалізації [2, с. 81].

Однак вивчення специфіки здійснення державного управління сферою туризму з урахуванням аксіологіч-

ного підходу не проводилось, тому визначає перспективність, актуальність та практичну спрямованість статті.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Проведений аналіз наукових джерел сприяє виокремленню мети дослідження, яку вбачаємо в обґрунтуванні теоретико-практичних засад використання аксіологічного підходу до державного управління сферою туризму.

Серед дослідницьких завдань виокремлюємо такі: визначити сутність цінностей як філософської категорії, їх класифікаційні ознаки; охарактеризувати особливості застосування аксіологічного підходу до розвитку внутрішнього туризму в Україні через характеристику мультиплікаційного ефекту туристичної діяльності; вивчити правове поле державного управління сферою туризму як базового практичного регулятора впровадження ціннісних засад в середовище туризму.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

З точки зору науки аксіології, цінності розглядаються як результати або продукти різноманітної людської діяльності, які задовольняють певні матеріальні і духовні потреби представників різних соціальних груп. На думку вітчизняних вчених І. Надольного, В. Андрущенка, І. Бойченка, В. Розумного "цінності виступають соціально-значимими орієнтирами діяльності суб'єктів. Вони становлять фундамент культури, яка створює підґрунтя для формування цінностей. Ці категорії невіддільні одна від одної. Культура є цементом будівлі суспільного життя, а цінності — осередком духовного життя суспільства. Цінності скріплюють громадську єдність, цілісність соціуму, перешкоджаючи руйнівному впливу ззовні [14, с. 386—387].

Цінності поділяють на матеріальні (задовольняють біологічні потреби) та духовні (релігійні, моральні, етичні, естетичні, політичні, правові та ін.) [16]. Важливо зазначити, що існує поділ цінностей на індивідуальні, колективні (партикулярні) та універсальні. Універсальні цінності — це ті, що прийняті або мають бути прийнятими різними народами, культурами, націями, цивілізаціями. Цінності конкретного суспільства, її самобутньої культури, нації вважаються партикулярними. Зрозуміло, що універсальні цінності існують як включені в контекст кожної із локальних культур прояви ідентичності.

Суспільні цінності виникають як сукупність звичок, прийомів людського побуту, специфічні форми поведінки, що передаються у спадок. Згодом вони закріплюються, схематизуються в традиціях, обрядах, звичаях, ритуалах. У них кодуються еталони суспільно схваленої поведінки представників соціуму, які транслюються, зберігаються і передаються через соціальні інститути: заклади освіти, виховання, масової інформації, релігії, політики, права тощо [14].

Сферою застосування і поширення суспільно-значимих цінностей є й туризм. Незалежно від часу перебування в подорожах і мандрівках, будь-яке переміщення з постійного місця проживання стає результатом поглиблення уявлень про чужі та власні цінності. Оскільки туристична діяльність має мультиплікаційний ефект і задіює інші сфери соціуму, то можна говорити про

ціннісний підхід до розвитку туризму як економічної, наукової, маркетингової, освітньої, інших складових.

З маркетингово-економічної точки зору цінність туризму полягає в появі специфічних товарів (послуг) відповідної вартості, якості, соціальної властивості з орієнтовно визначеною ціною. У такому разі, результати людської життєдіяльності (послуги) перетворюються на цінності, що задовольняють різного рівня потреби.

Коли предмети споживання сприймаються як засоби підтримки та збереження життя — мова йде про утилітарні цінності. Вони відповідають за потреби і споживач використовує обдуманий, раціональний процес прийняття рішення про покупку. Завдячуючи туризму, люди оздоровлюються, відпочивають, психологічно розвантажуються, емоційно підсилюють життєвий досвід, розширюють простір власного світобачення, світосприйняття, самореалізації.

Туризм може вважатися й сферою формування моральних цінностей, адже подорожуючи, ми реалізуємо базові потреби "шляхетного вияву людської присутності у світі", — зазначає В. Малахов [6]. Тому можемо говорити про туристичні послуги як гедоністичні — такі, що забезпечують задоволення/насолоду від почутого і побаченого. Чим більше у мандрівника накопичується досвіду емоційних відчуттів, тим вищим є рівень його гедоністичної практики.

До моральних цінностей, які можуть викристалізуватися у подорожах, відносимо такі, що задовольняються і транслуються у добрі (ввічливість, гостинність, пошана, милосердя, вірність даному слову, мужність, самопожертва, безкорисливість, честь, гідність, совість тощо) [4, с. 143].

Формування духовних цінностей (естетичних, етичних, світоглядних, наукових тощо), окрім інших сфер суспільного життя, активно відбувається засобами туризму. Споглядаючи, до прикладу, на твори мистецтва, красиві пейзажі, людина намагається зосереджуватися на психоемоційному відчутті від побаченого, при цьому, збагачується знаннями, досвідом, переконаннями. При цьому формуються психічні цінності (певні душевні стани людини — відчуття комфорту, щастя, радості, піднесеності тощо). Підтвердженням цьому є основоположні позиції Манільської декларація зі світового туризму (1980 р.) — (далі Декларація), яка засвідчує необхідність вважати туризм діяльністю, що має безпосередній вплив на соціальну, культурну, освітню й економічну сфери життя держав та міжнародних відносин.

Серед ключових тез документу — визнання соціальної ролі туризму як середовища формування духовних цінностей. Під час туристичних практик цей процес повинен "переважати над елементами матеріального і технічного характеру" і виконувати важливу нормативно-регулятивну роль. До духовних цінностей Декларацією віднесено: повний і гармонійний розвиток особистості; постійно зростаючий рівень виховання; рівні права народів у визначенні своєї долі; визнання самобутності культур та повага до моральних цінностей народів усього світу; права людини на повагу його гідності та індивідуальності [17].

Конституції України визначає базовими цінностями державного управління суверенітет, незалежність, демократію, а людина, її життя і здоров'я, честь і гідність,

недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [5].

Розглядаючи Закон України "Про туризм", який є базовим для відповідної сфери, не знаходимо чіткого посилення на аксіологічні акценти. Це засвідчує про те, що важливий нормативно-правовий акт потребує удосконалення, адже кожному етапу державотворення притаманні свої виклики, які потребують вирішення.

Серед нормативно-правових документів сфери туризму нині найбільш адаптованим до сучасних умов є Стратегія розвитку туризму і курортів на період до 2026 року (далі — Стратегія). Документ визначає необхідність і важливість впровадження економіко-правових механізмів успішного ведення туристичного бізнесу, інвестиційних механізмів розвитку туристичної інфраструктури, удосконалення системи професійної підготовки фахівців сфери туризму і курортів та інших видів діяльності; інформаційно-маркетингових заходів з формування туристичного іміджу держави.

Мета реалізації Стратегії промовисто декларує про "формування сприятливих умов для активізації розвитку сфери туризму і курортів згідно з міжнародними стандартами якості та з урахуванням європейських цінностей перетворення її на високорентабельну, інтегровану в світовий ринок конкурентоспроможну сферу, що забезпечує прискорення соціально-економічного розвитку регіонів і держави в цілому, сприяє підвищенню якості життя населення, гармонійному розвитку і консолідації суспільства, популяризації України у світі" [10].

Однак аналіз Стратегії вказує, що аксіологічний підхід в програмному документі на найближчу перспективу розвитку сфери туризму і курортів носить декларативний і опосередкований характер, не містить духовно-виховних засад, а спрямований на формування соціально-економічної цінності туризму в контексті відображення його значимості як виду економічної діяльності. Вважаємо, що документ потребує правової і практичної кореляції. Стратегія передбачає щорічну розробку плану заходів, в якій зустрічаємо поодинокі акценти на виховний та ціннісний аспекти розвитку сфери туризму, однак без чіткої актуалізації поставлених завдань.

Разом з тим, нині актуальними для України є такі суспільно-державницькі цінності, як воля, соборність, самобутність, гідність. Вони знайшли своє відображення в Постанові Верховної Ради України від 23.02.2017 р. № 1908-VIII "Про рекомендації Парламентських слухань про становище молоді в Україні на тему "Ціннісні орієнтації сучасної української молоді" [9]. Документ беззаперечно визначає, що воля формує здатність, намагання, прагнення досягати мети. Соборність як національна неповторність спонукає до єдності, неподільності всіх територій держави та передбачає спільну відповідальність. Самобутність виокремлює етнос своїми оригінальними традиціями, що проявляється у ментальному світосприйнятті. Гідність є результатом самоповаги до традицій, мови, культури і викликає повагу інших народів, сприяє усвідомленню власного громадянського обов'язку. Представлені цінності умовно можна презентувати як чотири підмурки, що вибудовують "українську сутність" громадянина, а тому вивчення та поширення їх змісту і значення засобами туризму — справа загальнодержавна й різнорівнева.

Тенденційність реалізації та впровадження стратегічних напрямів державної політики в сфері туризму може бути суголосною з рядом нормативно-правових документів, що регулюють питання національно-патріотичного виховання, які визначають туризм однією зі сфер реалізації відповідних заходів.

Виховний процес у закладах формальної і неформальної освіти повинен бути невід'ємною складовою всього освітнього процесу та орієнтуватися: на духовні цінності українського народу (національна самосвідомість, ідентичність, самобутність, гідність, соборність, воля); загальнолюдські цінності, зокрема морально-етичні (гідність, чесність, справедливість, повага до інституту сім'ї, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей) та соціально-політичні (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови та культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність) [12].

Отже, всі вищезазначені цінності можуть застосовуватися як індивідуально, так і колективно через різноманітні практики внутрішньосупільних комунікацій. Важливо пам'ятати: цінність не можна нав'язати, однак утверджувати — необхідно.

Формування, плекання, збереження та передача ціннісних основ виховання громадян України має відбуватися і поширюватися на всіх освітніх рівнях (формальна, неформальна, інформальна освіта (остання забезпечує умови для громадянської самоосвіти через включення відповідного змісту в громадські простори (сквери, вулиці тощо; інформаційні таблички; експозиції в музеях; наповнення бібліотек і все інше, що дозволяє займатися самоосвітою), які в цілому сприятимуть утвердженню засад етнічної та соціокультурної самобутності, національної ідентичності [12], гедонізму, сталому розвитку туризму.

Пізнаючи себе, мандрівник пізнає світ, формує власну та свого народу скарбницю матеріальних і духовних цінностей. Відкриваючи горизонти нових світів, як зазначав Г. Сковорода, важливо вміти "пізнати свій край, себе, свій рід, свій нарід". Подорожуючи, турист змінює "мотиваційну структуру особистості, зорієнтовану не на максимізацію матеріального споживання, а на само-реалізацію, нарощування інтелектуального і творчого потенціалу. Найкращим втіленням екстравертного відношення до світу стає людина подорожуюча, яка дбає про своє здоров'я, людина-рекреант — вона стає транслятором, носієм динамічної, мобільної, "здорової культури" [2, с. 82], а отже і носієм загальнолюдських та національних цінностей.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Глобалізаційні виклики диферентно адаптуються кожною державою. Головне — збереження цінностей, які служать взірцем для всіх членів соціуму, однак використовуються індивідуально в залежності від потреб, інтересів, емоційних переживань суб'єкта. Для українського громадянина усвідомлення європейських цінностей (демократії, свободи, національної гідності, патріотизму, освіченості, активної громадянської позиції, відповідальності, верховенства права тощо) є пріори-

тетом ментально-світоглядного осмислення розвитку держави в усіх її сферах.

Саме тому розуміння цілей і завдань державної політики в сфері туризму на найближчу перспективу має вибудовуватися з урахуванням аксіологічного підходу до державотворчих процесів, не поступаючись етно-, націє-, людиноцентризму поряд економікоцентризмом.

У момент написання статті на сайті Департаменту туризму та курортів Міністерства економічного розвитку і торгівлі України став доступним для обговорення проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань туризму" [8], в якому, на жаль, як і в попередніх документах, не висвітлено архіважливих положень про ціннісний підхід до розвитку вітчизняного туризму, який вбачаємо в реалізації заходів, спрямованих на утвердження національних цінностей, активної громадянської позиції, самобутньої етнічної культури українців, формування засад локальної ідентичності та національного-патріотичного духу населення в усіх регіонах країни.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в удосконаленні правового механізму, який враховуватиме парадигму інноваційного мислення для вирішення проблем розвитку сфери туризму; політико-управлінського механізму через формування системи фахових знань та компетенцій осіб, на яких покладено виконання функцій державної туристичної політики та здійснення туристичної діяльності; освітньо-просвітницького механізму із залученням широкого загалу громадян до утвердження базових цінностей українського суспільства — соборності, самобутності, волі, національної гідності можливостями внутрішнього туризму.

Література:

1. Всеукраїнський круглий стіл "Філософія туризму". — К. [б.в.], 2002. — 142 с.
2. Гукалова І. Туризм як чинник розвитку людського капіталу: реалії і проблеми / І. Гукалова // Тенденції розвитку туристичної індустрії в умовах глобалізації: матеріали І-ої Міжнародної науково-практичної конференції (27 — 28 квітня 2017 р.). — Ужгород: ПП "Інватор", 2017. — С. 81—84.
3. Козаков В.М. Аксіологія державного управління: підручник. — К.: НАДУ, 2010. — 256 с.
4. Козаков В. Ціннісні засади взаємодії політики та державного управління в Україні: навч. посіб. "Концептуальні засади взаємодії політики і управління" / Авт. кол.: Е.А. Афонін, Я.В. Бережний, О.Л. Валевський та ін.; заг. ред. В.А. Ребкала, В.А. Шахова, В.В. Голубь, В.М. Козакова — К., НАДУ, 2010. — С. 142—164.
5. Конституція України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
6. Малахов В.А. Апологія туризму: Екзистенційно-етичний сенс туризму як різновиду подорожування / В.А. Малахов // Філософські нариси туризму / Відп. ред. В.С. Пазенок. — К.: Укр. центр духовної культури, 2005. — С. 123—135.
7. Пірен М.І. Європейські цінності — детермінанта змін в сучасній Україні: навч. посібник-практикум / М.І. Пірен. — Чернівці: Друк Арт, 2016 — 256 с.

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань туризму: проект Закону України. — Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang2c649445e716&title=ProektZakonuUkrainiproVnesenniaZminDoDeiakikhZakonodavchikhAktivUkrainiZPitanTurizmu>

9. Про рекомендації Парламентських слухань про становище молоді в Україні на тему "Ціннісні орієнтації сучасної української молоді": постанова Верховної Ради України від 23 лютого 2017 р. № 1908-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1908-19>

10. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80>

11. Про туризм: Закон України, прийнятий 15 вересня 1995 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>

12. Проект Концепції розвитку громадянської освіти в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dogromadskogo-obgovorennya-konceptiyu-rozvitku-gromadyanskoyi-osviti-v-ukrayini>

13. Туризмолія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / В.К. Федорченко, В.С. Пазенок, О. А. Кручек та ін. — К.: ВЦ "Академія", 2013. — 368 с.

14. Філософія: навчальний посібник / І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко, І.В. Бойченко, В.П. Розумний та ін.; За ред. І.Ф. Надольного. — К.: Вікар, 1997. — 584 с.

15. Філософія туризму: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.С. Пазенок, В.К. Федорченко, Я.В. Любимий та ін.; Київ. ун-т туризму, економіки і права. — К.: Кондор, 2004. — 265 с.

16. Філософський енциклопедичний словник: енциклопедія / НАН України, Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди; голов. ред. В.І. Шинкарук. — К.: Абрис, 2002. — С. 713—714.

17. The Manila declaration on World tourism <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/unwtodeclarations.1980.6.4.1>

References:

1. Philosophy of Tourism (2002), Vseukrains'kyj kruhlyj stil "Filosofiiia turyzmu" [All-Ukrainian Round Table "Philosophy of Tourism"], Kyiv, Ukraine.

2. Hukalova, I. (2017), "Tourism as a factor in the development of human capital: realities and problems", Tendentsii rozvytku turystychnoi industrii v umovakh hlobalizatsii : materialy I-oi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Tendencies of tourism industry development under the conditions of globalization. International Scientific-Practical Conference Materials], National University, Uzhhorod, Ukraine, pp. 81—84.

3. Kozakov, V. M. (2010), Aksiologiia derzhavnogo upravlinnia [Axiology of public administration], NADU, Kyiv, Ukraine.

4. Kozakov, V. (2010), Tsinnisni zasady vzaiemodii polityky ta derzhavnogo upravlinnia v Ukraini [Valuable

principles of interaction between politics and public administration in Ukraine], NADU, Kyiv, Ukraine.

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "Constitution of Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (Accessed 25 January 2018).

6. Malakhov, V. A. (2005), "Apology for tourism. Existential and ethical sense of tourism as a kind of travel", Filosofs'ki narysy turyzmu, pp. 123-135.

7. Piren, M. I. (2016), Yevropejs'ki tsinnosti — determinant zmin v suchasnij Ukraini, [European values are the determinant of change in modern Ukraine], Druk Art, Chernivtsi, Ukraine.

8. The Ministry of Economy of Ukraine (2018), The project Law of Ukraine "On Amendments to Some Legislative Acts of Ukraine on Tourism", available at: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang2c649445e716&title=ProektZakonuUkrainiproVnesenniaZminDoDeiakikhZakonodavchikhAktivUkrainiZPitanTurizmu> (Accessed 25 January 2018).

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), Decree "On Recommendations of Parliamentary Hearings on the Situation of Youth in Ukraine on the topic "Valuable orientations of modern Ukrainian youth", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1908-19> (Accessed 26 January 2018).

10. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2016), The Order "On Approval of the Strategy for the Development of Tourism and Resorts for the period up to 2026" available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80> (Accessed 26 January 2018).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (1995), The Law of Ukraine "On tourism" available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80> (Accessed 26 January 2018).

12. The Ministry of Education and Science of Ukraine, (2018), "The concept development of civic education in Ukraine", available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dogromadskogo-obgovorennya-konceptiyu-rozvitku-gromadyanskoyi-osviti-v-ukrayini> (Accessed 26 January 2018).

13. Fedorchenko, V. K. Pazenok, V. S. and Kruchek, O. A. (2013), Turyzmoliia: kontseptual'ni zasady teorii turyzmu [Turmology: the conceptual foundations of the theory of tourism], Akademia, Kyiv, Ukraine.

14. Nadol'nyj, I. F. Andruschenko, V. P. Bojchenko, I. V. and Rozumnyj, V. P. (1997), Filosofiia, [Philosophy], Vikar, Kyiv, Ukraine.

15. Pazenok, V. S. Fedorchenko, V. K. and Liubyvyj, Ya. V. (2004), Filosofiia turyzmu [The philosophy of tourism], The Institute of Tourism Economics and Law, Kondor, Kyiv, Ukraine.

16. Shynkaruk, V. I. (2002), Filosofs'kyj entsyklopedychnyj slovnyk [philosophical encyclopedic dictionary], The National Academy of Science of Ukraine, The Institute of Philosophy, Abrys, Kyiv, Ukraine.

17. The World Tourism Organization, (1980), "The Manila declaration on World tourism", available at: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/unwtodeclarations.1980.6.4.1> (Accessed 26 January 2018).

Стаття надійшла до редакції 30.01.2018 р.